

Asia: VN/670/2026

Tornionjoen kalastussäännön muutostarpeet vuodelle 2026

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjottaa tähän lausuntonne perusteluineen siitä, onko kalastussäännön 16 §:n mukaisesti kalastussääntöä tarpeellista mukauttaa tai siitä poiketa, ottaen huomioon kalakantojen tila.

Lausunto Tornionjoen kalastussäännöstä kesälle 2026

Tällä lausunnolla esitetään näkemyksiä ja kehittämis ehdotuksia Tornionjoen kalastussääntöön kesälle 2026 liittyen lohen ja siian kalastukseen sekä punttikalastukseen.

1. Lohen saaliskiintiöt

Nykyinen lohen saaliskiintiö kohtelee lippokalastajia epäoikeudenmukaisesti eikä huomioi heidän pitkäaikaista kalastusoikeuttansa. Ehdotamme lippokalastajille suurempaa kiintiötä (5–10 lohta kaudessa), koska heidän osuutensa kokonaissaaliista on alle 2 %. Vapakalastus muodostaa suurimman osan lohisaaliista, joten rajoitukset tulee kohdistaa ensisijaisesti vapakalastukseen. Erityisesti lippokalastuksen osalta kiintiöiden joustoa tulee painottaa, sillä heidän saaliinsa on vähäinen ja lohikannan elpymisen myötä joustavat kiintiöt ovat perusteltuja.

2. Siian lippouskausi

Siian lippouskausi on käytännössä lyhentynyt myöhäisen vaellussiian nousun ja kalastusrajoitusten vuoksi. Ehdotamme pyyntikauden jatkamista syyskuun loppuun ja/tai viikkorauhoituksen poistamista, koska jokirajoituksilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta vaellussiikakannan kehitykseen. Lippokalastajat ovat esittäneet vuosia kestäviä vaellussiikakannan suojelutoimenpiteitä, viimeksi vuonna 2025 tutkijoille, jotka on mainittu liitteessä.

3. Punttikalastus ja kalastuskuntien vastuut

Punttikalastus aiheuttaa haittaa lippokalastajille. Kalastuskunnille tulee antaa vastuu kalastuslupien määrän ja hintojen päättämisestä sekä mahdollisuus määrittää päivittäisten lupien määrä ja hinta paikallisten olosuhteiden mukaan. Esitämme, että lupakäytännöissä hyödynnetään Ruotsin

Matkakosken mallia, jossa kalastuskunnat vastaavat lupien myöntämisestä ja ehtojen määrittelystä. Kalastusoikeuksien tilapäisestä luovuttamisesta osakaskunnille voidaan tällä tavalla maksaa riittävä korvaus.

4. Kalastuksen valvonta

Kalastuksen rajoitukset kiintiöiden muodossa pitäisivät olla sellaisia, että niitä kyetään myös tehokkaasti valvomaan.

Lausunnon tavoitteena on edistää kestävää kalastusta sekä varmistaa, että kalastuskunnilla on riittävät valtuudet ja vastuut kalastuksen järjestämisessä ja haittojen hallinnassa.

Kukkolankosken osakaskunta

Korpikylän osakaskunta

LIITE

Vaellussiika palaveri - Vandringsik möte

Kiitämme kaikkia osallistumisesta Tornionjoen vaellussiian tilannetta käsittelevään palaveriin 3.12.2024 ja 4.2.2025. Kiitos myös Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissiolle palaverijärjestelyistä.

Vi tackar alla för att ha deltagit i mötena om vandringsikans situation i Torne älv 3.12.2024 och 4.2.2025. Tack också till den Finsk-svenska gränsälvscommissionen för att ha ordnat mötena

t: Kukkolankosken osakaskunta, Kukkola fiskesamfällighet, Korpikylän osakaskunta, Matkakoski fiskeförening

Lippokalastajien huomiota keskusteluista: (på svenska nedan)

1. Lippokalastajat painottivat, että heidän päätavoitteensa vaellussiian suojelussa ei ole saaliin määrän lisääminen, vaan kestävän vaellussiikakannan turvaaminen. Tämä varmistaisi osaltaan, että lippokalastuksen perinne säilyy elinvoimaisena tuleville sukupolville. Tornionjoen lähes 500 vuotta vanha lippokalastusperinne on Ruotsin ja Suomen virallinen ehdokas Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon, ja virallista hyväksyntää odotetaan vuoden 2026 lopussa.

Unesco painottaa toiminnassaan Agenda 2030 -tavoitteiden edistämistä, joihin Ruotsi ja Suomikin ovat sitoutuneet.

2. Tutkijat eivät kommentoineet hyljekannan hallitsemattoman kasvun vaikutuksia vaellussiikakantaan tutkimuksen puutteen vuoksi. Lippokalastajat kuitenkin näkevät hylkeiden saaliin kasvun merkittävänä syynä vaellussiikakannan heikkenemiseen, perustuen tutkimuksiin, joiden mukaan hylkeiden saalis oli jo vuonna 2010 yhtä suuri kuin Suomen kaupallisen kalastuksen saalis ja kasvaa vuosittain 3–5 %. Näistä lähtökohdista arvioiden hylkeiden saalis vuonna 2023 on yli kolminkertainen kaupalliseen saaliiseen verrattuna, noin 1000 tonnia. Suomen kaupallisen kalastuksen siikasaalis on pienentynyt vuodesta 2010 lähtien 3,8 % vuodessa ja viimeisen 30 vuoden aikana 4,5 % vuodessa, ollen vuonna 2023 275 tonnia. Tämä kehitys ei kuitenkaan ole näkynyt lippokalastuksen saaliin kasvuna, kuten merisaaliin väheneminen sodan aikaan näkyi. Mihin muualle kaupallisen kalastuksen vähentynyt saalis olisi hävinnyt?

3. Kalastajien mielestä keskustelu osoitti, että valikoivan kalastuksen (pienet verkkosilmäkoot, rysäpyynti ja troolipyynti, hylkeet sekä pitkä vaellusmatka) vuoksi suuremmat vaellussiikat päätyvät useammin merialueella saaliiksi. Tämä johtaa siihen, että jokeen pääsee enemmän pienikokoista vaellussiikaa. Tutkijoiden mukaan pienet siikat lisääntyvät nopeammin kuin isot, minkä vuoksi siian keskipainon pieneneminen sekä joessa että merellä on loogista kehitystä. Keskustelussa todettiin myös, että lippokalastus ei ole valikoiva kalastusmuoto, sillä saaliiksi otetaan kaikenkokoista siikaa. Aikaisempi tutkijoiden kehoitus päästää pienet siikat takaisin veteen on peruttu. Siian nousuvaelluksen myöhästymisen syistä ei tullut uutta tietoa.

4. Kalastajat ihmettelevätkin, miksi merialueen sääntelyssä ei noudateta varovaisuusperiaatetta, kuten jokialueen viikkorajoituksia asetettaessa on tehty. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti merialueella sallitun silmäkoon merkittävämpi nostaminen vuonna 2025 yli 2 millimetrillä olisi ollut erittäin perusteltua, koska vaikutukset ovat liian hitaita vaellussiian nykytilanteeseen nähden. Tutkijoiden mukaan verkkojen silmäkokoa kasvatettiin Suomen merialueella vuonna 2013 vähintään 43 millimetriin, mikä on pysäyttänyt merisaaliin keskipainon laskun. Vuonna 2025 pienin silmäkoko nostettiin 45 millimetriin, ja tämän muutoksen odotetaan parantavan siikakannan keskipainoa jonkun verran viiden seuraavan vuoden aikana, edellyttäen että rajoitusta noudatetaan. Lisäksi kalastajien mielestä kannattaisi harkita aikapohjaisia kalastusrajoituksia vaellussiian reitillä, erityisesti Tornionjoen läheisillä merialueilla.

5. Keskusteluissa kävi myös ilmi, että jokikalastusta on haluttu rajoittaa varmuuden vuoksi. Viikkorajoitukset haluttiin asettaa lippokalastukselle, koska se on siikasaaliiltaan jokialueen suurin, kuitenkin nk. varovaisuusperiaatteella. Viikkorajoituksia ei ole kuitenkaan onnistuttu perustelemaan viimeaikaisilla tutkimuksilla, eivätkä lippokalastajat pidä tutkijoiden johtopäätöksiä niistä uskottavina, vaan enemmänkin "mielipiteinä".

6. Palaverissa tuli yllättäen esille, että Ruotsissa vaellussiikaa ei tutkita merialueilla lainkaan. Kalastusrajoitukset on asetettu Pohjanlahden matalille merialueille turvaamaan merikutuisen siian lisääntymistä, mikä onkin onnistunut säilyttämään rannikon siikakannan hyvin. Ruotsissa ei kuitenkaan osata sanoa, kulkeeko Tornionjoen vaellussiian vaellusreitti myös Pohjanlahden Ruotsin rannikkoa pitkin. Toisaalta Haaparannan rannikolla lähellä Tornionjoen suistoa vaellussiian pyynti ja saaliit ovat merkittäviä verrattuna jokisaaliisiin. Myöskään Ruotsin silakan syksyisestä troolikalastuksesta saatavan sivusaaliin osalta ei ole tietoa. Suomen puoleisella Perämerellä muikun troolipyynnin sivusaaliissa Perämerellä siikaa on 2,7–8,7 % kokonaissaaliista, mikä tarkoittaa 12–40 tonnia siikaa vuonna 2023. Tämä on merkittävä määrä verrattuna joen lippokalastuksen saaliisiin.

Kalastajat ihmettelevätkin, miksi Ruotsilla ja Suomella ei ole yhteistä kalastuspolitiikkaa merialueilla, kuten Tornionjoella.

7. Lippokalastajat korostavat kokonaisvaltaisen vaellussiian suojelun tärkeyttä sekä meri- että jokialueilla. Kalastajat ovat huolissaan siitä, että suojelutoimenpiteet ovat viime vuosikymmeninä painottuneet enemmän jokialueille syönnösalueiden sijaan. He näkevät Tornionjoen vaellussiian keskipainon nostamisen merkittävänä tavoitteena ja peräänkuuluttavat vaikuttavia toimenpiteitä myös merialueilla sekä lisää tutkimusta meri- ja jokialueilla kestäväen siikakannan turvaamiseksi. Kalastajat ilahtuvat kuullessaan, että Luken tutkijat käynnistävät uuden jokialueen tutkimushankkeen ja ehdottavat syyssiian koekalastusta uuden parven selvittämiseksi.

8. Kalastajien mielestä keskustelut ovat olleet valaisevia, mutta ne eivät ole vähentäneet huolta siitä, että kestäväen vaellussiikakannan turvaamista ei oteta riittävän vakavasti. Dokumentti "Makten över havet" tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman siihen, miksi merialueen rajoitusten toteuttaminen on haastavaa, vaikka ne olisivat perusteltujakin.

9. Kalastajat toivovat, että heidän näkemyksiään huomioidaan jo ensi kesän kalastuskaudelle. Sovittiin, että keskustelua jatketaan keväällä, kun uutta tutkimushanketta ollaan aloittamassa.

Håvfiskarnas kommentarer till diskussionerna (översatt med AI):

1. Håvfiskare betonade att deras främsta mål med att skydda vandrande sik inte är att öka fångstmängden, utan att trygga ett hållbart bestånd av vandrande sik. Detta skulle bidra till att säkerställa att traditionen med håvfiske förblir levande för kommande generationer. Den nästan 500 år gamla håvfisketraditionen i Torne älv är en officiell kandidat till Unescos lista över mänsklighetens immateriella kulturarv, och ett officiellt godkännande väntas i slutet av 2026. Unesco betonar i sin verksamhet främjandet av målen i Agenda 2030, som också Sverige och Finland har förbundit sig till.

2. Forskarna kommenterade inte hur den okontrollerade tillväxten av sälstammen påverkar det vandringssikbeståndet på grund av brist på forskning. Håvfiskare anser dock att ökningen av fångsterna av säl är en betydande orsak till att vandringssikbeståndet minskar, vilket framgår av undersökningar som visar att fångsterna av sälar redan år 2010 var lika stora som fångsterna inom det finländska yrkesfisket och att de ökar med 3–5 procent per år. På basis av dessa uppskattningar kommer sälfångsterna under 2023 atträ mer än tre gånger så stora som den kommersiella fångsten, cirka 1 000 ton. Finlands kommersiella sik fångst har minskat med 3,8 procent per år sedan 2010 och med 4,5 procent per år under de senaste 30 åren och uppgick till 275 ton år 2023. Denna utveckling har dock inte återspeglats i en ökning av fångsterna från håvfisket, vilket syntes i minskningen av fångsterna till havs under kriget. Vart skulle annars den minskade fångsten från yrkesfisket ha tagit vägen?

3. Enligt håvfiskarna visade debatten att det på grund av det selektiva fisket (små maskstorlekar, fångst- och trålfiske, sälar och långa vandringer) blir allt vanligare att fånga större vandrande sikar i havet. Detta leder till att fler små vandrings sikar kommer in i älven. Enligt forskare förökar sig små sik snabbare än stora, och därför är minskningen av den genomsnittliga vikten av sik både i älven och till havs en logisk utveckling. I diskussionen konstaterades också att håvfiske inte är en selektiv fiskemetod, eftersom sik i alla storlekar fångas. En tidigare uppmaning från forskare om att släppa tillbaka små sikar i älven har dragits tillbaka. Det fanns ingen ny information om orsakerna till att sikens uppstigningsvandring dröjde längre.

4. Håvfiskarna undrar varför försiktighetsprincipen inte tillämpas på regleringen av havsområdet, vilket gjordes när veckobegränsningar för älven fastställdes. I enlighet med försiktighetsprincipen

skulle det ha varit mycket motiverat att öka den tillåtna maskstorleken i havsområdet med mer än 2 mm fram till 2025, eftersom effekterna är för långsamma med tanke på den nuvarande situationen för vandrande sik. Enligt forskarna ökade maskstorleken i näten i Finlands havsområde till minst 43 millimeter år 2013, vilket har stoppat minskningen av den genomsnittliga vikten på havsfångsterna. År 2025 höjdes den minsta maskstorleken till 45

mm och denna ändring förväntas leda till en viss förbättring av den genomsnittliga vikten för sik under de kommande fem åren, förutsatt att gränsen följs. Dessutom anser håvfiskarna att man bör överväga tidsbaserade fiskebegränsningar på vandringsrutterna för sik, särskilt i havsområdena nära Torne älv.

5. Diskussionerna visade också att det har funnits en önskan om att begränsa håvfisket som en försiktighetsåtgärd. Målet var att införa veckobegränsningar för håvfisket, eftersom det är fråga om den största sikfångsten i älv området, men med så kallade försiktighetsprincip. Nya studier har dock inte kunnat motivera de veckovisa restriktionerna, och håvfiskarna anser inte att forskarnas slutsatser är trovärdiga, utan snarare "åsikter".

6. Mötet visade oväntat att vandringsik inte alls forskas i havsområden i Sverige. I de grunda havsområdena i Bottniska viken har det införts fiskebegränsningar för att trygga havslekande sik, vilket har lyckats bevara kustsikbeståndet väl. I Sverige är det dock inte möjligt att säga om vandringsvägen för Torne älv även simmar längs den svenska kusten i Bottniska viken. Å andra sidan är fångsterna av vandringsik vid Haparandas kust, nära Torne mynning, betydande jämfört med fångsterna i Torneälv. Det finns inte heller några uppgifter om bifångster från höstens trålfiske efter svensk strömmingrom. På den finska sidan av Bottenviken utgör bifångsten av trålfiske i Bottenviken 2,7–8,7 procent av den totala fångsten, vilket innebär 12–40 ton sik år 2023. Detta är en betydande mängd jämfört med fångsterna från håvfisket. Håvfiskare undrar varför Sverige och Finland inte har en gemensam fiskeripolitik i havsområden som Torneälven.

7. Håvfiskarna betonar vikten av ett heltäckande skydd av vandrande vandringsik både i havs- och älv områdena. Håvfiskarna är oroade över att bevarandeåtgärderna under de senaste årtiondena har varit mer inriktade på älv områden än på födosöksområden i havet. De ser det som ett viktigt mål att öka medelvikten av vandringsik i Torneälven och efterlyser effektiva åtgärder även i havsområden och mer forskning i havs- och älv områden för att trygga ett hållbart vandringsikbestånd. Håvfiskarna kommer att bli glada över att höra att Naturresursinstitutets forskare inleder ett nytt forskningsprojekt i älv området och föreslår provfiske efter "höstsik" för att undersöka en ny flock.

8. Håvfiskarna har upplevt diskussionerna som upplysande, men de har inte dämpat oron för att tryggandet av hållbara vandrande vitfiskbestånd inte tas på tillräckligt stort allvar. Dokumentären "Makten över havet" ger ett intressant perspektiv på varför det är svårt att införa restriktioner för havsområdet, även om de är motiverade.

9. Håvfiskarna hoppas att deras synpunkter ska beaktas redan under nästa sommars fiskesäsong. Man kom överens om att diskussionen ska fortsätta under våren, då ett nytt forskningsprojekt ska inledas.

Lähtökohtaisesti maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa, että vuonna 2025 sovelletut määräykset ylläpidetään. Lisäksi ministeriö ehdottaa lohisaaliin merkintävelvollisuuden käyttöönottoa jokialueella. Tähän kokonaisuuteen pyydetään ottamaan kantaa:

-

Alanära Markku

Kukkolankosken osakaskunta - Kukkolankosken osakaskunta sekä
Matkakosken osakaskunta